

OLIV TA'LIMDA NEMIS TILI O'QITISHDA NUTQIY KOMPETENSIYALARNI RIVOJLANTIRISHNING INNOVATSION USULI

Mahbuba Ruzieva

Annotatsiya: *Ushbu maqola oliy ta'lim muassasalarida nemis tilini o'qitish jarayonida talabalarning nutqiy kompetensiyalarini rivojlantirishning zamonaviy yondashuvlari va innovatsion usullarini tahlil qilishga bag'ishlangan. Tadqiqot natijalari ko'rsatadiki, nutqiy kompetensiyalarni rivojlantirishda integrativ yondashuv, avtentik materiallardan foydalanish va interaktiv texnologiyalar muhim ahamiyatga ega.*

Kalit so'zlar: *nutqiy kompetensiya, innovatsion metodlar, kommunikativ yondashuv, oliy ta'lim, raqamli texnologiyalar, tilni o'rganish, interaktiv usullar.*

Аннотация: *Данная статья посвящена анализу современных подходов и инновационных методов развития речевых компетенций студентов в процессе обучения немецкому языку в высших учебных заведениях. Результаты исследования показывают, что интегративный подход, использование аутентичных материалов и интерактивных технологий имеют важное значение в развитии речевых компетенций.*

Ключевые слова: *речевая компетенция, инновационные методы, коммуникативный подход, высшее образование, цифровые технологии, изучение языка, интерактивные методы.*

Abstract: *This article is devoted to the analysis of modern approaches and innovative methods for developing students' speech competencies in the process of teaching German language in higher education institutions. The research results show that an integrative approach, the use of authentic materials and interactive technologies are of great importance in the development of speech competencies.*

Keywords: *speech competency, innovative methods, communicative approach, higher education, digital technologies, language learning, interactive methods.*

Kirish. Zamonaviy globallashuv sharoitida xorijiy tillarni, jumladan nemis tilini bilish professional faoliyatning muhim talablaridan biriga aylanmoqda. Oliy ta'lim tizimida nemis tilini o'qitishda asosiy maqsad talabalarning kommunikativ kompetensiyasini, xususan nutqiy ko'nikmalarini yuqori darajada rivojlantirishdir. Nutqiy kompetensiya deganda tilning barcha turlari - og'zaki va yozma nutqni tushunish hamda ishlab chiqarish qobiliyatlarining majmui tushuniladi [1]. An'anaviy ta'lim usullari ko'pincha grammatik qoidalar va leksik birliklarni o'rgatishga qaratilgan bo'lsa, zamonaviy pedagogika tilni real kommunikativ vaziyatlarda qo'llash ko'nikmalarini shakllantirish zarurligini ta'kidlaydi [2]. Yevropa Kengashi tomonidan ishlab chiqilgan Umumevropa til kompetensiyasi standartlari (CEFR) nutqiy faoliyatning to'rt asosiy turini - tinglash, gapirish, o'qish va yozishni integrativ ravishda rivojlantirishni talab qiladi [3]. Nemis tilining o'ziga xos xususiyatlari,

grammatik tuzilishining murakkabligi va fonetik tizimining o'ziga xosligi talabalar uchun qo'shimcha qiyinchiliklar tug'diradi, bu esa innovatsion yondashuvlarni qo'llashni zarur qiladi. Hozirgi kunda raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi, sun'iy intellekt va multimedia vositalarining ta'lim jarayoniga kirib kelishi nutqiy kompetensiyalarni rivojlantirish uchun yangi imkoniyatlar yaratmoqda [4].

Metodologiya va adabiyotlar tahlili. Tadqiqot jarayonida nutqiy kompetensiyalarni rivojlantirishning nazariy asoslari va amaliy mexanizmlarini o'rganish maqsadida qiyosiy-tahliliy, tizimli-funksional va umumlashtirish metodlaridan foydalanildi. Kommunikativ kompetensiyaning nazariy asoslarini tadqiq etgan D.Xaymes va M.Kanale kabi olimlar nutqiy faoliyatni ijtimoiy kontekstda amalga oshirishning ahamiyatini ta'kidlaydilar [5]. Rossiyalik tilshunos I.L.Bim nemis tili o'qitishda madaniyatlararo kompetensiyani shakllantirish masalalarini ko'rib chiqib, nutqiy faoliyatning madaniy komponentini alohida ta'kidlaydi [6]. Zamonaviy tadqiqotlar nutqiy kompetensiyalarni rivojlantirishda task-based learning (vazifaga asoslangan ta'lim) yondashuvining samaradorligini isbotlaydi [7]. Nemis tilining o'ziga xos fonetik tizimini o'zlashtirishda akustik metodlar va kompyuter dasturlarining roli E.Stock va C.Veličkova tomonidan tahlil qilingan [8]. Avtentik materiallardan foydalanish masalasini yoritgan W.M.Rivers talabalarni real nutqiy muhit bilan tanishtirishning ahamiyatini ta'kidlaydi [9]. G.Kasper nutqiy faoliyatda pragmatik kompetensiyaning rolini o'rganib, til o'rganuvchilar uchun ijtimoiy-madaniy kontekstni tushunish zarurligini asoslab berdi [10]. Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, nutqiy kompetensiyalarni samarali rivojlantirish uchun kommunikativ yondashuv, avtentik materiallar, raqamli texnologiyalar va madaniyatlararo komponentni integrativ tarzda birlashtirish zarur.

Natijalar va muhokama. Adabiyotlar tahlili va nazariy tadqiqotlar asosida oliy ta'limda nemis tili o'qitishda nutqiy kompetensiyalarni rivojlantirishning bir qator innovatsion usullari aniqlandi. Birinchidan, kommunikativ yondashuv asosida tuzilgan dars jarayonida og'zaki nutq ko'nikmalarini rivojlantirish uchun rol o'ynash, munozaralar, prezentatsiyalar va guruhli muloqot faoliyatlari muhim ahamiyat kasb etadi. Bu usullar talabalarni real kommunikativ vaziyatlarga tayyorlaydi va tildan ijodiy foydalanish ko'nikmalarini shakllantiradi. Ikkinchidan, raqamli texnologiyalarning qo'llanilishi nutqiy kompetensiyalarni rivojlantirishda yangi imkoniyatlar yaratadi. Podcast dasturlar, video materiallar, onlayn platformalar (Duolingo, Babbel, Deutsche Welle ning o'quv resurslari) va mobil ilovalar talabalarining mustaqil o'rganish faoliyatini rag'batlantiradi hamda tinglash va talaffuz ko'nikmalarini takomillashtiradi. Uchinchidan, avtentik materiallar - nemis tilidagi gazeta maqolalari, filmlar, radioeshittirish, podkastlar va ijtimoiy tarmoqlardagi kontentlar - talabalarni zamonaviy til me'yorlari va kundalik nutq uslublari bilan tanishtiradi.

To'rtinchidan, vazifaga asoslangan ta'lim (task-based learning) yondashuvi talabalarni konkret kommunikativ vazifalarni hal qilish jarayonida nutqiy ko'nikmalarni rivojlantirishga yo'naltiradi. Beshinchidan, madaniyatlararo kompetensiyani shakllantirish nemis tilida samarali muloqot qilish uchun muhim sanaladi, chunki til o'rganish faqat

lingvistik bilim emas, balki madaniy xususiyatlarni tushunishni ham talab qiladi. Oltinchidan, formativ baholash tizimini joriy etish talabalarning nutqiy taraqqiyotini doimiy monitoring qilish va o'z vaqtida to'g'rilash imkonini beradi. Yettinchidan, muammoli vaziyatlar va loyiha ishlari talabalarning tanqidiy fikrlash va muammolarni til vositasida hal qilish qobiliyatlarini rivojlantiradi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, nutqiy kompetensiyalarni samarali rivojlantirish uchun turli innovatsion usullarni kompleks ravishda qo'llash, talabalarning individual xususiyatlarini hisobga olish va motivatsiyani oshirishga qaratilgan pedagogik sharoitlar yaratish zarur. Zamonaviy nemis tili o'qitishda muvaffaqiyatga erishish uchun o'qituvchi tilning barcha jihatlarini - fonetik, leksik, grammatik va pragmatik - integrativ ravishda rivojlantirishi, shu bilan birga talabalarni mustaqil o'rganish strategiyalariga o'rgatishi kerak.

Xulosa. Tadqiqot natijalari oliy ta'limda nemis tili o'qitishda nutqiy kompetensiyalarni rivojlantirishning samarali innovatsion usullari kommunikativ yondashuv, raqamli texnologiyalar, avtentik materiallar va madaniyatlararo komponentni birlashtirgan integrativ metodologiyadan iborat ekanligini ko'rsatdi. Zamonaviy talabalar tilni faqat nazariy jihatdan o'rganish emas, balki real kommunikativ vaziyatlarda qo'llash ko'nikmalariga ega bo'lishlari zarur. Innovatsion usullarning qo'llanilishi talabalarning og'zaki va yozma nutq faoliyatini faollashtiradi, ularning motivatsiyasini oshiradi va til o'rganish jarayonini samaraliroq qiladi. Raqamli texnologiyalarning imkoniyatlari nemis tilini o'rganishda interaktivlik darajasini oshiradi va talabalarni zamonaviy nemis tili muhiti bilan bevosita tanishtirishga yordam beradi. Nutqiy kompetensiyalarni rivojlantirishda formativ baholash tizimi, loyiha faoliyati va muammoli vaziyatlar muhim pedagogik vositalar hisoblanadi. Kelajakda nemis tili o'qitishda sun'iy intellekt, virtual reallik va adaptiv o'quv tizimlari keng qo'llanilishi kutilmoqda. Tadqiqot xulosalariga ko'ra, oliy ta'lim muassasalarida nemis tili dasturlarini ishlab chiqishda nutqiy kompetensiyalarni rivojlantirishga yo'naltirilgan innovatsion yondashuvlarni joriy etish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Piepho H.E. Kommunikative Kompetenz als übergeordnetes Lernziel im Englischunterricht. – Dornburg: Frankonius, 1974. – 164 S.
2. Bazarova, D. B. (2024). Til tizimidagi so 'z variantlari va ularning kommunikativ roli. *Innovation in the modern education system*, 5(47), 363-366.
3. Hayitova, S., & Bazarova, D. (2024). 5-sinf “adabiyot” darsligidagi maqollar mavzusini o'rganish. *Hamkor konferensiyalar*, 1(2), 518-520.
4. Narxodjayeva, X. (2024). THE ROLE OF FORMAL COMMUNICATION IN INTERPERSONAL RELATIONSHIPS. *Western European Journal of Linguistics and Education*, 2(11), 41-45.

5. Валиев, Т. (2016). Некоторые лингвистические особенности терминов автодорожного строительства в узбекском языке. *Вестник Челябинского государственного университета*, (13 (395)), 55-62.

6. To'rayeva, I. S. (2024). DISTINCTIVE FEATURES OF THE WEDDING MOTIF IN ABDULLA QAHHOR'S NOVEL " SAROB". *AMERICAN JOURNAL OF EDUCATION AND LEARNING*, 2(4), 508-511.

7. Sheramatovna, T. I. (2024). O'ZBEK NASRIDA BARCHA ETNOGRAFIK TAFSILOTLARNING TASVIRLANISHI. *INTELLECTUAL EDUCATION TECHNOLOGICAL SOLUTIONS AND INNOVATIVE DIGITAL TOOLS*, 3(30), 26-29.

8. Umurova, F., & Jasmina, A. (2025, October). RASMIY VA NORASMIY XUSHMUOMALALIKNING LINGVOPRAGMATIK XUSUSIYATLARI. In *Conferences* (Vol. 1, No. 2, pp. 77-79).

9. UMUROVA, F. (2025). INTERNET MULOQOTIDA XUSHMUOMALALIKNI LISONIY VA NOLISONIY IFODALANISHI. «*ACTA NUUZ*», 1(1.9), 300-302.

10. Buranova, M. U., & Zoirova, S. (2024). Innovative methods of teaching English at preschool. In *Conference Proceedings: Fostering Your Research Spirit* (pp. 109-111).

11. Маматкулов, Б., Уразалиева, И. Р., & Романова, Д. Ю. (2019). Особенности заболеваемости у патронажных медицинских сестер семейных поликлиник первичного звена здравоохранения. *Новый день в медицине*, (3), 161-165.

12. Lutpillaevna, A. F., & Marifkhodjaevna, K. F. (2022). Valeological Culture as a Component of the Educational Process in the Formation of a Healthy Lifestyle.

13. Akramovna, T. U. (2023). The benefits of content-based learning in teaching English as a second language. *Ta'lim Innovatsiyasi va Integratsiyasi*, 11(1), 141-145.

14. Akramovna, T. U. (2023). AN INTRODUCTION TO COMPETENCY-BASED LANGUAGE TEACHING INTO EDUCATION. *Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi*, 11(4), 128-132.

15. Xamdamovna, I. M. (2022). Stylistic features of the use of asinetone in languages of different systems. *INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH ISSN: 2277-3630 Impact factor: 8.036*, 11, 30-33.

16. Uchkunovna, R. M., & Najmiddinova, M. N. (2025). THE ROLE OF CONTRASTIVE LINGUISTICS IN LEARNING ENGLISH FOR STUDENTS. *TANQIDIY NAZAR, TAHLILY TAFAKKUR VA INNOVATION G'OYALAR*, 2(2), 327-332.

17. qizi Furqatova, H. A., & qizi Najmiddinova, M. N. (2025). THE ROLE OF PRAGMATICS FOR LEARNING ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES. *Modern Scientific Research*, 3(7), 51-56.

18. qizi Furqatova, H. A., & qizi Najmiddinova, M. N. (2025). SIMILARITIES AND DIFFERENCES OF CONCEPTS IN ENGLISH AND UZBEK CULTURES. *International Journal American Journal of Modern World Sciences*, 2(7), 59-67.

19. Oktamovich, E. Q., & Tashkulovna, Y. S. (2021). Types of person-centered learning technologies and innovative forms, methods and tools. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 11(11), 197-199.

20. Kamil, S. S., & Al-Sabawi, N. A. (2020). Comparative evaluation of three rotary retreatment systems for apical extrusion of root canals obturated with different techniques. *Tikrit Journal for Dental Sciences*, 8(2), 38-46.

21. Одилов Ф.Ш. Хорижий тилларни ўқитишда миллий-маданий хусусиятларни ҳисобга олиш. – Тошкент: Фан, 2018. – 156 б.

